

SEFER HAMITZVOT #96 - TUMAH

(1) ויקרא פרק יא

(כט) וְזֶה לְכֶם הַטְּמֵא בְּשֶׁרֶץ הַשָּׂרֵץ עַל הָאָרֶץ הַחֹלֵד וְהָעֶבֶר וְהַצֵּב לְמִינֵהוּ: (ל) וְהֶאֱנָקָה וְהִכָּח וְהִלְטָאָה וְהִחְמִט וְהִתְנַשְּׁמֶת: (לא) אֵלֶּה הַטְּמֵאִים לְכֶם בְּכֹל הַשָּׂרֵץ כֹּל הַנִּגַּע בָּהֶם בְּמָתָם יִטְמָא עַד הָעָרֵב:

(2) רש"י ויקרא פרק יא פסוק כט

(כט) וזה לכם הטמא - כל טומאות הללו אינן לאיסור אכילה אלא לטומאה ממש, להיות טמא במגען ונאסר לאכול תרומה וקדשים וליכנס במקדש:

(3) ספר החינוך מצוה קנט מצות טומאת שמונה שרצים

להיות שמונה שרצים טמאים ומטמאים, שנאמר [ויקרא י"א, כ"ט] וזה לכם הטמא בשרץ השורץ על הארץ החולד והעכבר והצב וגו'.

משרשי המצוה, הקדמה, לא יספק כל מי שיש בו דעה שלא היה אדם מעולם שהשיג לדעת כל החכמה עד סופה, שלא יתעלם לו ממנה דבר, שהרי אפילו על משה רבינו עליו השלום אמרו זכרונם לברכה [ר"ה כ"א ע"ב] חמשים שערי בינה הן, וכולן נמסרו למשה חוץ מאחד, וכן שלמה המלך החכם אמר על עצמו [קהלת ז', כ"ג] אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני, וכן לא יספק כל שיש לו מוח בקדקדו כי השם שהוא אב החכמה, ומאתו נמצאת, בו נכללת כולה, ואין שום ספק גם כן כי אב כל הטובות לא יצוה דבר את בריותיו רק לטובתם ולתועלתם, ולהרחיק כל נזק מעליהם.

ועל כן כאשר נשיג בחכמתנו מן המצוות לדעת התועלות המגיע לנו בהן נשמח בו, וכאשר אין אנחנו משיגים מהן בחכמתנו התועלת שלנו בהן, יש לנו לחשוב על כל פנים כי ביתרון החכמה אשר לשם על כל בריה, ידע התועלת אשר לנו באותה מצוה, ועל כן צונו עליה... וכל המעמיק עצה בפשטיהן וישתדל לחדש דבר בנגלה שבהן, כי יכסוף להציץ מן החרכים להתענג בזוהר מראיהן וללקוט מעליהן לחגור בהן, אין ראוי לתת עליו בזה אשם, רק לברכו ולהזכירו לשבח באשר הוא שם.

ועתה אחרי הקדמתנו זאת, שחכמת האל גדלה על כל חכמה, וכי לא יצוה דבר רק לטובה לנו ולתועלת גדולה, אין לנו קושיא ולא שאלה בכל איסור המאכלות והרחקת הטומאה בכל אשר לא יהיה התועלת לנו ידועה ומושג בחקירה, כי ידענו באמת שהכל לטוב. ואל תתמה בני על עניני הטומאה אם הוא נעלם הרבה על כל בריה, כי אפשר שהטומאה תזיק אל הנפש ותחליאה קצת... ואל תתמה בהתקלקל השכל בענינים הגשמיים אף על פי שאינו מינו, כי מפני שיתופה של נפש עם הגוף יארע לה כן על כל פנים.

ונוהגת בכל מקום ובכל זמן בזכרים ונקבות, לענין שכל שנטמא בשרצים נקרא טמא, ולא יעלה מטומאה עד שיטבול במים כדינו. ומכל מקום עכשיו שאין לנו בעוונותינו לא מקדש ולא טהרות, אין לנו למנותה בחשבון מצוות הנוהגות. ומי שמיטמא אפילו לדעת בכל זמן, אין עליו חטא בזה, אלא שאינו רשאי ליגע בקדשים עד שיטהר, ומכל מקום יש לכל מבין להרחיק הטומאה, כי הנפש מתעלה בטהרה.

(4) ספר המצוות לרמב"ם מצות עשה צו

והמצוה הצ"ו היא שצונו להיות כל נוגע בנבלה טמא... ואני אזכור עתה הקדמה ראוי שתזכור אותה בכל מה שנזכור ממיני הטומאות. והיא כי זה שנמנה כל מין ומין מן הטומאות מצות עשה אין ענינו שנהיה חייבין להטמא בטומאה ההיא ולא גם כן שנהיה אנחנו מוזהרין מהטמא בה ותהיה מצות לא תעשה. ואמנם היות התורה אומרת כי מי שיגע בזה המין נטמא או זה הדבר יטמא על תואר כך למי שנגע בו היא מצות עשה. וההטמא בעצמו רשות אם רצה יטמא ואם רצה לא יטמא. ולשון ספרא (שמיני פ"ד ה"י) ובנבלתם לא תגעו [יא ח] יכול אם נגע אדם בנבלה ילקה ארבעים תלמוד לומר [יא כד] ולא לה טמאו יכול אם ראה אדם נבלה ילך ויטמא לה תלמוד לומר ובנבלתם לא תגעו הא כיצד הוי אומר רשות.

(5) השגות הרמב"ן לספר המצוות לרמב"ם מצות עשה צו

... ואני עם כל אריכות דברי הרב וההקדמה שהקדים לכל מיני הטומאות לא ראיתי להביא דין הטומאות (ע"ו צו - קח) בחשבון המצוות לפי שהן רשות גמורה מכל צד אין בהם ענין מצוה שתמנה. ולשון סיפרא שהביא גם כן הוא מבואר הא כיצד הוי אומר רשות. כיון שמנענו יתעלה מביאת מקדש בטומאה (ל' עז - ח) ומאכילת הקדשים גם כן (ל' קכט) וצוה אותנו לאכול דברים בטהרה (קרח יח) כל טהור בביתך יאכל אותו ביאר ואמר אלו דברים מטמאין ואלו אינם מטמאין ואין בסיפורים ההם מצוה לא בכלליהן ולא בפרטיהן בשום פנים. וזה כאמרנו שהקרבת בעל מום נמנעת במצות לא תעשה (צא - ה) ונשאר עלינו לדעת אי זה דבר הם המומים ולא נמנה בהם מנין כמאמרו שלהרב בעיקר השביעי, ... וכן יראה במצוה שהקדים לאלו והיא הפרת הנדרים שלא תמנה לפי שהיא שלילות שנצטוינו לעשות ככל היוצא מפינו ושלא נחל דברינו רק עפ"י בית דין או האב או הבעל:

(6) ספר המצוות לרמב"ם מצות עשה צה

והמצוה הצ"ה היא שצונו לדון בהפרת נדרים. כלומר התורה שהורנו לדון בדינין ההם ואין הענין שנתחייב להפר על כל פנים. וזה הענין בעצמו הבין ממני כל זמן שתשמעני מונה דין אחד מן הדינין כי אין צווי בפעולה מן הפעולות בהכרח

(7) ספר המצוות לרמב"ם שורש ז השרש השביעי

שאינן ראוי למנות דקדוקי המצוה: ... וזה כמו אמרנו כי הקרבת בעל מום מוזהר ממנו והיא מצות לא תעשה. נשאר עלינו לדעת מה הם המומים. התראה שנמנה כל מום ומום מצוה. אם היה זה כך היה עולה מנינם קרוב לשבעים מום.

(8) ויקרא פרק יד

(לו) וְצִוְּהָהּ הַכֹּהֵן וּפָנּוּ אֶת הַבַּיִת בְּטָרִם יָבֹא הַכֹּהֵן לְרְאוֹת אֶת הַנֶּגַע וְלֹא יִטְמָא כָּל אֲשֶׁר בְּבַיִת וְאַחַר כֵּן יָבֹא הַכֹּהֵן לְרְאוֹת אֶת הַבַּיִת: